

РЕЦЕНЗИЯ

от акад. проф. д-р Любен Цветанов Досев от Академия за музикално, танцово и изобразително изкуство – Пловдив, на дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**“ по област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, докторска програма Музикознание и музикално изкуство.

Автор: Станка Иванова Даутовска – редовен докторант към катедра „Музика“ .

Тема: „Особености на песенния фолклор в Североизточна Добруджа“.

Научен ръководител: доц. д-р Таня Бурдева.

Уважаеми, колеги,

със заповед № Р33-1243 от 21.03.2018г. на Ректора на ПУ „Паисий Хилендарски“ съм определен за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема „Особености на песенния фолклор в Североизточна Добруджа“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование 8. в професионално направление 8.3. докторска програма Музикознание и музикално изкуство.

Автор на дисертационния труд е Станка Иванова Даутовска към катедра „Музика“ на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ с научен ръководител доц. д-р Таня Бурдева от Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ - Пловдив.

Представеният от Станка Даутовска комплект материали на хартиен носител е в съответствие с Чл.36 (1) от Правилника за развитие на академичния състав на ПУ, включва следните документи:

- молба до Ректора на ПУ за разкриване на процедурата за защита на дисертационен труд;
- автобиография в европейски формат;
- нотариално заверено копие от диплома за висше образование (ОКС „магистър“).
- заповед за записване в докторантура
- заповед № 67 от 17.03. 2014г. за провеждане на изпит по Статистически методи и софтуер за обработка на данни от научни изследвания, протокол № 4 от 22.03.2014г., защитен успешно от докторанта с успех Отличен б.
- заповед № 68 от 17.03.2014г. за провеждане на изпит по Методология и методи на научните изследвания, протокол № 5 от 06.04.2014г. защитен успешно от докторанта с успех Отличен б.
- заповед № 110 от 14.5.2015г. за провеждане на изпит по Чужд език за използване на научна литература, протокол № 7 от 26.05.2015г. защитен успешно от докторанта с успех Отличен б.
- протоколи от катедрени съвети, свързани с докладване на готовност за откриване на процедурата и с предварително обсъждане на дисертационния труд;
- дисертационен труд;
- автореферат;
- списък на научните публикации по темата на дисертацията;
- копия на научните публикации;
- декларация за оригиналност и достоверност на приложените документи;
- справка за спазване на специфичните изисквания на съответния факултет, издадена на 13.03.2018г.;

2. Кратки биографични данни за докторанта

Темата на изследването не е избрана случайно. В неговото реализиране, докторантката се ръководи най-вече от личната си пристрастност към българският музикален фолклор. Самата тя е прекрасен изпълнител на народни песни, който факт ѝ помага значително при коментирание на фактите и изводите в процеса на цялостното изследване. Родена е на 19.11.1965г. в китното село Кардам, обл. Добрич – Североизточна Добруджа. С други думи, от ранна детска възраст в нея се оформя дълбоко лично познавателно отношение към местния фолклор. Детските ѝ години са свързани изцяло с ОУ „Хр. Ботев“ в Кардам, след което, увлечена от красотата на народната песен се насочва към СМУ гр. Котел / НУФИ "Филип Кутев", специалност народно пеене. Завършва с отличен успех и успешно преминава през конкурса за народни певици в Ансамбъл Тракия - Пловдив. Тук тя попада в една творческа атмосфера в която натрупва богат опит в областта на изпълнителското изкуство. В продължение на 11 години (от Септември 1989 до Юни 1994г.) тя активно участва в концертите на ансамбъла в страната и чужбина. Пътувала е в Италия, Франция, Белгия, Швейцария, Русия, Монголия, Корея, Ирак и много други. Паралелно с това, е редовен студент в АМТИИ, гр. Пловдив в специалност „Ръководител на народни състави“, където придобива специалност Ръководител на народни състави и преподавател по народни пеене, а по-късно и магистърска степен на обучение. От Септември 2005г. до Юни 2006г. се дипломира и като учител по музика в специалност „Педагогика на обучението по музика“, отново в АМТИИ гр. Пловдив.

В следващите четири години Станка Даутовска сменя работното си място и тръгва по пътя на преподавателската работа като учител по музика и народно пеене в СОУ „Св.Св. Кирил и Методий“ в гр. Пловдив. В същото време тя е и художествен ръководител на ВФ „Марица“ с която е носител на много награди от конкурси на областно и национално ниво.

От октомври месец на 2010г. до момента е хоноруван преподавател в катедра „Музика“ на Педагогически факултет в специалностите „Музика“ и „Педагогика на обучението по музика“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ в гр. Пловдив.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Докторантурата е развита чрез увод, три глави, заключение, информация за използваната литература и седем приложения. Теоретичната част обхваща **153** страници, а общият обем на труда с приложенията е **240** страници.

Още в началото на дисертацията, авторът споделя: „... Идеята за този труд изкристализира преди повече от тридесет години, когато започнах да изучавам неизвестни и неизпяти дотогава песни, предадени ми от мои родственици. Това изследване се превръща от **лично преживяване в конкретен интерес** към онези непубликувани автентични песни от Североизточна Добруджа, чиито носители са все преселници по този край след румънската окупация...“ (стр. 4).

Предметът на изследването е фокусиран върху анализирането на най-характерното и типично за областта структуриране на **ритмиката**, особеностите на **интонационния строеж** на песните, тяхното предназначение – били те **обредни** или свързани с множеството **религиозни празници**, семейно-битови, както и песни, тясно свързани с **трудова дейност** на добруджанеца.

Авторът посочва за **обект** на изследването си **60 на брой** непубликувани автентични добруджански песни, събирани, записани и дешифрирани от автора през 1984 г. от изпълнителите на тези песни, живели по това време в Североизточната

част на Добруджанска музикалнофолклорна област - селата Кардам (родното село на автора), Овчарово и Медово.

От досега казаното става ясно, че настоящото проучване е продължител на регионалните етнографски, етномузиколожки и фолклорни сведения, правени и написани през **различни години** от различни любители или професионални изследователи на този регион. В това се състои и основната **цел на изследването** - да попълни празните полета и представи неизследваният песенен фолклор на българските преселници от Северна Добруджа (Румъния).

Задачите, които се поставят в настоящето изследване за реализиране на формулираната по-горе цел са:

1. Да се проучат литературните източници свързани с настоящата тема
2. Да се систематизират исторически и демографски сведения от изследвания регион.
3. Да се нотират и анализират мелодиите на записаните песни от Североизточна Добруджа
4. Да се изследват особеностите на музикалния език в Североизточна Добруджа.
5. Да се изследват събраните песни по функционален признак - въз основа на предназначението им.
6. Да се направят обобщения и изводи за характерните особености на изследваните песни от посочения регион.

Хипотезата на изследването допуска, че:

Преди да се пристъпи към същинската работа, за да се решат поставените в изследването задачи, е необходимо да се извърши самото теренно проучване, при което да се направи селекция на наличните информатори и се подберат тези, които са носители на най-типичните за района непубликувани до този момент народни песни от различни селища на Североизточна Добруджа. Следващият момент е много важен – да се анализират събраните материали по различни показатели и получените резултати да се сравнят с тези, които вече са изследвани, описани и публикувани като готова информация в други източници на хартиен или дигитален носител. Резултатите от анализа на песните по своята същност ще определи значимостта, така и самото научно – приложно **значение** на дисертацията.

4. Познаване на проблема

Както стана ясно по-горе, докторантката е родена и расла в атмосферата на гласовитите добруджански певци и инструменталисти и още от ранното си детство самата тя е носител и творчески претворява красивата добруджанска народна песен. В този смисъл Станка Даутовска **е в много силна позиция**. Дълбоката ѝ връзка с предмета на изследването ѝ дава възможност да анализира, съпоставя и прави съответните изводи много лесно, благодарение на своя творчески и изпълнителски опит.

5. Методика на изследването

В своето проучване докторантката използва и се базира на чисто теоретични методи:

1. Анализиране и систематизиране на песните, залегнали във фокуса на изследването.

2. Същата нотна литература се разглежда както от исторически, така и от функционален аспект, което е много важно за **приносния** характер на докторантурата от гледна точка на музикалната фолклористика.

Безспорно, чрез тези два метода на изследване и синтезиране на съответните изводи би следвало да се очаква адекватни отговори и решаване на задачите, поставени в основата на докторантурата.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Още в края на XIX и началото на XX век се предприемат множество етнографски експедиции във различни посоки на държавата ни, включително и към Добруджа. Съвсем в началото, народните песни се колекционират в сборници само като поетичен текст, без да бъдат записани мелодиите на която се изпълняват тези песни. Този факт е **много важен** за отбелязване и **пряко кореспондира** с обектът на дисертацията - 60 непубликувани автентични добруджански песни, събирани, записани и дешифрирани от автора на изследването още през 1984г. в естествената среда на информаторите – цитираните селища от Североизточна България - селата Кардам (родното село на автора), Овчарово и Медово.

В обзора на публикациите, близки до темата, са включени трудовете на най-популярните записвачи, теоретици и анализатори на нашия фолклор: проф. Иван Шишманов, Васил Стоин, Стоян Джуджев, Райна Кацарова-Кукудова, Елена Стоин, Николай Кауфман, Михаил Букурещлиев, Делчо Тодоров, Мариела Христова, Лозанка Пейчева, Венцислав Димов, Петър Крумов, Любен Бешков и Атанас Пеев и други местни краеведи. Но! Във всички цитирани заглавия на трудове и различни по вид и обем публикации, цитирам: „...Традицията и песента на населените места в Североизточна Добруджа не са проучвани и анализирани достатъчно до настоящия момент... Това е основателна причина да се изследват детайлно особеностите на народната песен и изпълнителство на тази част от Добруджа ...“ (стр. 7). С този обзор практически се решава **задача номер** едно от докторантурата.

Друг задължителен момент от изследването е фиксирането на географското разположение на селата, в които са записани материалите – предмет на изследването:

1. Кардам (старото му име Харман куюсу) крайна ЖП гара по трасето България – Румъния – Русия.

2. Медово е от най-новите села по този край. Създадено е от румънските власти за новопристигналите колонисти (румънци) на мястото на една стара чешма. Първото име на селото е Север Радулеску, а от 1941г. се преименува на Медово.

3. Овчарово. Преди и след Освобождението се е наричало Дургут халифе и Дургут Калфа, а по-късно тогавашните румънски власти го именуват Драгош Водъ. Селото остава с румънското си име до 1941г., а от тогава до днес се именува Овчарово.

Споменът за **различните имена** на трите селища е много сериозен белег на значителните исторически и разбира се – демографски процеси по тези места, които са били невъзможно да се избегнат, имайки предвид цялостната, понякога болезнена и мъчителна история на нашата страна. В приложение № 1 е поместена географска карта на тези селища, а на стр. 23 в таблица № 1 е видно преселението на **самите информатори**, на базата на които се гради и настоящата докторантура. Държа да припомня, че до 1941г. се намира под румънско господство. С тази информация се приключва и решението на **втората задача**, поставена в докторантурата.

Още през 1928 година Васил Стоин пръв въвежда понятието „функционалност“ на народните песни. Също е известно, че тази „функционалност“ визира конкретно водещата роля на мелодията в музиката. Нотният текст за **пръв път** става важна част от изследванията на фолклористите и се коментира като такъв. Следвайки стриктно правеното от Васил Стоин и всички негови следовници в по-късен период, докторантката също класифицира 60-те песни по негов модел:

1. Песни, свързани с календарните обичаи и обреди

Населението в Североизточна Добруджа е почти изцяло източно православно. Затова местните обичаи и обреди следват плътно църковния календар, свързан със сезоните на годината - зима, пролет, лято и късна есен. Съвсем логично, докторантката се насочва първо към Коледата като най-голям и почитан зимен празник за добруджанци. Песните, характерни за този голям празник се изпълняват **само от млади мъже**, които в интервютата заявяват, че „... не може да се пеят коледни песни по друго време, защото може нещастие да сполети тези, които правят това...“ (стр.33). Коледарите се делят на две групи и пеят антифонно. Преди влизане в къщата е песента, цитирана под №1 „Стани, станине“, от с. Кардам. Следващите записани песни са насочени към различни членове на семейството: към домакина – „Заял ми се, запил ми се“ (№ 2), към момата в семейството: „... Седи мома, Дойне, ле, коладе, ле...“ (№ 3 на стр.35) или по време на вечерята „...Седи юнак на висок чардак...“ (№ 4 на стр.35). **Изключително интересна** е информацията на докторантката, че от **6 записани коледарски** песни от с. Кардам – забележете - само една е изпята от мъж. Останалите са възпроизведени от жени от селото. В с. Медово е записана само една песен цитирана под № 5 на стр.38 – „... Припадналай тъмна мъгла...“, а в с. Овчарово – нито една..

Много интересна е информацията за малко необичайния за българите новогодишен обичай „...**ПЛУГУШОРУЛ**...“ на стр. 41, донесен в областта от преселниците от Румъния. За съжаление няма цитирана песен от него в докторантурата.

Постепенно авторката на изследването ни превежда през редица още църковно-славянски и семейно-битови обреди, ритуали и празници: Сурваки, Йордановден, Ивановден, Бабин ден, Трифон Зарезан и стигаме до Сирни заговезни – който се тачи 7-8 седмици преди Великден. В късен следобед хората в селата се сбирали на мегдана и под въздействието на мелодиите на гъдулари, гайдари и хармоника правели големи хора. Разбира се имало е и само женски хора „На песен“, които се пеели антифонно. Такава песен е цитирана под № 6 „... Какво се й хоро завило...“ (стр.45). През т.нар. Велики пост момите танцуват извън селото танци само на пеене. Типични образци за песните съпътстващи танца са цитирани под №№ 7 и 8 - „Снощи отидох, мила, мамо“ и „...Из двор ти ходя, любе, ле...“ (стр.47). Лазарските песни и игри се учат и „репетират“ по време на постите. Представени са четири песни, придружаващи ритуала – №№ 9, 10, 11 и 12 (стр.49). Връбница – седмица преди Великден. Записани са две песни - №№ 13 и 14. Следва Великден - всеобщ празник за всички християни. Селото се оглася от песните „... Мъри, мале, мила, мале, мо...“ или „... Събрали се събор моми...“, нотирани под №№ 15 и 16. Следва най-пролетния празник – Гергьовден с песента „... Пасъл ми Стуян шиленца...“ (№ 17, стр.53).

За следващите празници по календара, авторката цитира песните „... Радина мама думаше...“ (№ 18, стр.54), свързана с Петровден и „... Мама Доне дума...“ (№ 19, стр.55), с която местните хора са почитали Голяма Богородица. За съжаление не се коментира Димитровден и няма информация за песни с които се почита този значим църковен празник.

В края на този обзор се цитират имената на информаторите и се извеждат съответните заключения. Те не са много оптимистични. Става ясно, че обредната система в областта започва да губи или вече е загубила първоначалния си облик. И още по-важно – че младите хора от региона не са запознати с църковните празници, залегнали в традицията на нашите предшественици.

2. Трудови песни

Тук вече в докторантурата се прави аналог между текста на песента и самата трудова дейност на хората от региона. В Добруджа най-разпространени и обичани от местното население песни са тези НА ЖЪТВА. Типичен пример за такива песни са тези от страница 59, изпълнявани от жените-жътварки по време на почивка на обед, или след работа там. Едната е в свободен размер (Rubato), другата в 2/4, а третата в 7/8 А.

Друг вид трудови песни са на Меджия и на Седянка. Меджията е ситуация, която касае домакинство от селото, което има нужда от помощ в края на сезона за прибиране на реколтата. Този трудов семеен процес, също се е съпровождал с пеене (песен № 29 - „Сади Неда ново лозе“ (стр. 61). Последната серия от песните, класифициране по функция са „На седянка“. Тези песни по мелодика са в повечето случаи бавни, богато орнаментирани. За изпяването им не всяка жена от селото се е наемала, защото изискват от певицата много голяма вокална техника и най-вече – силен глас. Записани са две песни в Rubato и една изключително интересна песен, в която са вплетени два различни размера в много странна последователност: два такта в 9/8 А, следван от 7/8 А. Цялата тази поредица се явява още веднъж в развитието на песента, което е характерно за т.нар. „период с повторен строеж“. За съжаление и песенните образци на трудови песни постепенно са загубили и продължават да губят своята идентичност.

Същото е валидно и за празничните песни – на хоро и на трапеза, независимо, че за вторите докторантката е открила, записала и дешифрирала две - № 27 „Стуян Милица думаше“ и № 28 - „Какъв е спомен станало“. Тези песни, както и другите, бавно и сигурно потъват в забрава, без да могат да достигнат и покажат своята красота на младите хора.

3. Тематичните песни, свързани с бита на добруджанци също заемат подобаващо място в докторантурата на Станка Даутовска. В границите на 10 страници са представени 27 местни песни, които се отнасят към семейно-битовите, любовните, митичните, обредните, хайдушките и историческите песни.

Много очаквах момента, в който ще стане дума в докторантурата за инструментариума, съпътстващ живота на преселниците от Североизточна Добруджа. В селищата, където е търсена информацията напълно са запазени най-традиционните наши инструменти – гъдулка, кавал и гайда. Докторантът е отделил особено внимание на някои важни факти, например: че е различно приложението на тези инструменти в музикалната практика на населението: „... на сватби и масови тържества в някои селища се е свирило повече с гайда (с. Кардам), а в други с гъдулка (цигулка – с. Овчарово). Кавалът бил предназначен да свири на полето, а известно време доп-свирката (дудукът) е участвал в малки семейни тържества (стр. 86). В търсенето на по-интересна и най-вече силна звучност, към тези инструменти постепенно навлиза и **трайно се установява хармониката** като равностоен инструмент при свирене на хоро, на трапеза, на мегдана и пр. Този чужд на старите български традиции инструмент намери прием сред добруджанското население като се включил в комбинация с другите инструменти. Наред с хармониката, в Добруджанската музикално-инструментална практика се включва и акордеона. Според информаторите - ко-

панката е много стар инструмент, който в миналото не е влизал в комбинация с други инструменти, но постепенно влиза като един от основните инструменти в прословутата „Добруджанска тройка“ – копанка, гайда, акордеон или физармоника. С информацията до тук се решава и **задача номер пет** на докторантурата.

По горе стана ясно, че населението на селата Кардам, Медово и Овчарово е предимно съставено от преселници, дошли от Румъния. Този факт е много важен. Записаните и нотирани от докторанта 60 автентични песни са много ценни като примери за съхранение на българското традиционно музикално и танцово изкуство (**задача № 3**). Години наред това изкуство е било подлагано на тежки исторически, икономически, политически и географски промени. В тази връзка можем с гордост да отбележим, че движението на огромни потоци хора от север на юг и обратно, и запазването на българската идентичност говори за много силен дух и обич на хората към Родината. Представените песенни образци от трите села по своята същност не се отличават коренно от тези на Добруджанската фолклорна област. И тук се срещат песни с немерена ритмична структура, най-вече в седенкарските и жетварски песни, както и песни в размери, типични и за други региони на страната: 2/4, 5/8, 7/8 и 9/8. Всички те са тясно свързани с обреди, църковни и общоселски празници, което е сигурен ориентир за старинност и оригиналност. Не бива да се подминава характерния начин на звукоизвличане при интерпретацията на песните – яркото и открито пеене с типични за областта провиквания в края на фразите. Самият факт, че Станка Даутлиева се е насочила преди години в колекционирането на песните от родния ѝ край е само по себе си **вече принос** във фолклорната ни култура. Събраните и нотирани от нея песни са подложени в докторантурата на **обстоен анализ от различни гледни точки** (показалци).

- **На стила** – чисто български по отношение на музикалните белези, без намесата на чужди етно елементи в развитието на песните като мелодически построения.
- **На регионалните особености** – действително съществуват такива, но те са незначителни. В повечето случаи се откриват прилики между типичните песенни образци на регион Добруджа (най-общо казано) и тези - на Североизточна Добруджа. Този факт докторантката коментира като следствие от многократните преселения на населението на север и след години – обратно на юг.
- **На ладовата принадлежност** – при този анализ се отчита, че преобладават най - вече диатоничните ладове – еолийски – 33%, дорийски – 11.7 %, фригийски – 28% и йонийски – 24% и в частност локрийски – 1.7% и в макам хиджас – 1.7 %, т.е. по една песен от двата вида.
- **На звукореда** – чрез този показалец се определя структурата на мелодическите построения. Резултатът – от 60 образци 6 са с амбитус 4 тона (тетрахорд). 19 от тях са разгънати в петстепенен звукоред - (пентахорд). Най-много са песните с шестстепенен звукоред – 23 на брой. 4 песни са със седем степенен звукоред (септахорд) и 8 с осем степенен звукоред (октахорд).
- **На метриката** – след разглеждането на песните от тази гледна точка става ясно че равноделните размери преобладават. Повечето песни са в 2/4 – 28 на брой, в 5/8 (5/16) са 6, в 7/8 (7/16) са 7 и 7/8 плюс 9/8 – 1. Има и едно изключение – 1 песен от с. Кардам е в 3/4. Останалите са безмензурни - 17. Веднага може да се направи заключението, че песните „на хоро“ в 2/4 (най-вече „на Буенец“) и тези „На седянка“ преобладават в репертоара на местните

хора – съответно около 47% за тези в 2/4 и около 28% за безмензурни, което общо е 75% от всички събрани и дешифрирани песни.

- **На мелодичните редици**– налага се фактът, че мерените песни в този регион са позиционирани в двуредна мелодична редица, която е адекватна на периода с повторен строеж от терминологията на музикалния анализ. Безмензурните песни от своя страна се характеризират с триредична мелодия. Макар и по-рядко се срещат и безмензурни песни с четириредна форма на развитие. В тази връзка, докторантката цитира нотиранията от нея песен под № 55 (Тодор Тодорки думаше), която е с амбитус октава и сама по себе си е с най-широко мелодическо развитие измежду всички други от цитираните песни.

С анализираните по този начин песни се решава и **задачата, поставена под номер 4**, а този факт бележи и решаването на **всички задачи**, заложили още в началото на докторантурата на страница трета.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Безспорно, основен принос в докторантурата на Станка Даутовска е **обектът** на изследването, а именно - 60 на брой непубликувани автентични добруджански песни от Североизточна България. Като самостоятелна фолклорна област, Добруджа многократно е била в полезрението на множество изследователи и записвачи на песенни и инструментални образци, които регистрирали и **първите типични белези**, характерни за цялата територия на областта. Следователно, едно **конкретно проучване** на традиционната песен в един локален район (само на три селища) само по себе си е **много ценно за нашата фолклористика**, защото информацията, потърсена от местните хора се явява дело на самите тези хора или казано по друг начин – **информацията е „от първа ръка“**. Несъмнено, тези песни са най-хубавите, защото са останали **да битуват от векове** в съзнанието местните хора, за разлика от хиляди други, преминали в **забравата** и които никога няма да се появят със своята красота, за да радват и веселят своите създатели. Цялото изследване е **съществен принос** за конкретно регионално опознаване на състоянието на народопесенното творчество в този момент. В друг аспект, **публикуването** и разпространението на тези песни практически ще даде възможност на много любители на народната песен да се запознаят с типичните за региона мелодии и поетични текстове. А самата тяхна публична интерпретация на сцена или в медиите е неocenim принос в нашата фолклористика.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Докторантката представя на Научното жури за разглеждане пет отделни материала, писани и четени на различни форуми.

Първата статия („Специфика и проблеми на регионалните фолклористични проучвания“, Университетско издателство „П. Хилендарски“) е във връзка с участието на докторантката в Международен интердисциплинарен студентски научен форум през 2014г. Още тогава тя предрича появата на докторантурата си като заявява „... **Териториалната ограниченост** на проучването естествено стеснява и кръга на източниците, а от там и времевия му обхват. Тя дава отражение и върху задачите, които този тип проучвания могат да решават...“.

Втората публикация („За моделите на претворяване на българския фолклор“, Университетско издателство „П. Хилендарски“ 2015г.) ни връща още в XVIII, XIX и XX век, когато са се провеждали т.нар. „селски събори“. Чрез нея се прави извод, че постепенно тези традиционни събирания на големи групи от хора в наше време се

заместват с появата на по-нови форми, имащи за цел сценично да представят народните песни, танци и свирни доста често с конкурсно начало.

С третата си публикация („Народната музика в музикалната индустрия - исторически аспекти“, Университетско издателство „П. Хилендарски“, 2015г.), докторантката ни информира за появата на „посредници„ между носителите на фолклорното традиционно изкуство в лицето на продуцентски къщи, частни телевизионни канали и радиа, създадени в началото на ХХ век и тяхното развитие до този момент.

В четвъртата статия се разглежда проблема за „Съхраняване на фолклорната музика чрез учене и преподаване“ (Университетско издателство „П. Хилендарски“, 2016г.). **Това е и** личен проблем на докторантката от началото на нейната кариера като преподавател по народно пеене на различни нива в нашата образователна система.

„Българският песенен фолклор и мястото му в нашето съвремие“ е петата статия, публикувана през 2017г. в научните трудове на Съюза на учените в България, секция Пловдив, т. IV, стр. 281-283. Авторката изказва своето мнение, че „... постепенно най-старите образци на нашия песенен фолклор вече са излезли от употреба...а прякото им участие в житейската практика е сведено до нула...“ (стр.282), факт, който по-късно ще потвърди в своята докторантура.

В петте си публикации, докторантката поставя много важни и наболели въпроси около ситуацията в която се намира нашия традиционен фолклор. В същото време тя залага най-вече на обучението на по-младите хора в това отколешно наше изкуство.

9. Лично участие на докторантката Реализирането на докторантурата е изцяло дело на Станка Даутовска. В процеса на самото изследване на песните, тя използва целия си ресурс от теоретични знания, умения, изпълнителска и педагогическа практика. Затова и приносите в дисертацията остават значими като информация и евентуално за обогатяване на репертоара на народните певици и певци от Североизточна България.

10. Авторефератът практически съдържа информацията от цялата докторантура в сбит телеграфен стил и изцяло отговаря на изискванията за отразяване на най-важните резултати от анализите и самите изводи, които се правят в края на всяка глава в нея.

11. Критични забележки и препоръки

1. Мисля, че е редно към коментирания църковни, семейно-битови, общоселски и пр. празници и обичаи да се изписват и датите в които те се празнуват. Пределно съм наясно, че много от тези дати са в пряка зависимост и обвързаност с ежегодните промени в календара на нашата православна черква и непрекъснато се менят. Но има и такива, чиито дати никога не се променят – Игнажден, Бъдни вечер, Малка и Голяма Коледа, Васильов ден, Йорданов ден, Иванов ден и ред други.

2. При нотирането на песните да се спазва правилото, че ако сричката се изпълнява върху една единствена нота, същата не се свързва със следващата чрез ребро, за да се улеснява максимално прочитането на нотния текст. *Например: Песните: № 1, стр. 33, първи, втори, трети и пети такт, № 15, стр. 51, трети такт, № 23 от 61 стр., пети такт и още в други примери.*

3. Препоръчвам в раздела „Публикации по темата“ да се включат и сборниците на гл. ас. Галя Петрова Киркова "Миличка ми е Добруджа ", песни с клавирен съпровод, издадени през 2013г. и "Вила се'й лоза", автентични песни от Добруджа издателство FastPrintBooks, 2016г. Убеден съм, че особено песните, нотирани във

втория сборник биха могли да са много полезни при анализирането на приликите и отликите им с тези от Североизточна България.

4. Предлагам песните от дисертацията, записани със съпровод на народен оркестър от докторантката да се прибавят в отделно приложение на CD, за да бъдат онагледени как звучат в една съвременна професионална интерпретация.

5. Не е задължително, но мисля, че е желателно в приложенията да се включат и нотирани инструментални мелодии, с които да се обогати общата картина на музикалния фолклор в Североизточна България.

Много държа да заявя пред всички, че изказаните от мен забележки и препоръки в никакъв случай не могат да бъдат в минус както за качеството, така и за приносния характер на докторантурата.

12. Лични впечатления

Считам, че Станка Даутовска, автор на разглеждания днес дисертационен труд, е сериозен професионалист в своята област и трябва да продължи да се занимава с научна и изследователска дейност, за да е максимално полезна в най-скоро време както на самата себе си, така и нашата фолклористика.

13. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Бих си позволил да препоръчам на Станка Даутовска във възможно най-кратки срокове да публикува на първо време записаните с нотен и поетичен текст народни песни от Североизточна България. По този начин те много бързо ще достигнат до голям кръг познавачи и любители на народните песни у нас, а защо да не и извън границата ни и няма да стоят затворени в страниците на докторантурата.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд съдържа научни резултати, които са с оригинален принос за нашата фолклористика и отговарят на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника на Закона, както и Правилника на ПУ „Паисий Хилендарски“. Представените материали, заедно с резултатите от дисертацията и приносите от нея напълно съответстват на специфичните изисквания на Педагогическия факултет, приети във връзка с Правилника на ПУ за приложение на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

Дисертационният труд показва, че докторантката притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по научна специалност Музикознание и музикално изкуство като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научно изследване.

След всичко казано до тук, убедено **давам своята положителна оценка** за реализираното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постигнатите резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди образователната и научна степен **“доктор“** на Станка Иванова Даутовска в област на висше образование 8. Изкуства, професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, докторска програма Музикознание и музикално изкуство.

Април 2018г.

Гр. Пловдив

Рецензент:

акад.проф.д-р Л. Досев